B. BAHUNEK, *Hladno jutro*

karaktera, premda je radio i spomenike (Delnice, Duga Resa, Čazma, Veliko Trgovište). Samostalno je izlagao u Zagrebu, Rijeci, Splitu, Skoplju i Novom Sadu. Sudjelovao je na Mediteranskom kiparskom simpoziju u Labinu 1974. Dobio je Zlatnu medalju za skulpturu na Biennale Dantesca u Ravenni 1975. Bavi se crtežom, grafikom i oblikovanjem nakita.

LIT.: R. Putar, Belizar Bahorić i Stevan Luketić, ČIP, 1960, 100. — V. Ekl, Svestrano zainteresiran kipar, Vjesnik, 4. XI. 1968. — V. Bužančić, Belizar Bahorić (katalog), Zagreb 1971. — V. Maleković, Preobrazbe materijala, Vjesnik, 24. IV. 1971. — Ž. Sabol, Belizar Bahorić (katalog), Zagreb 1975. — Z. Jurčić, Belizar Bahorić (katalog), Zagreb 1979. — V. Ekl, Bahorić (monografija), Rijeka 1987. — Ž. Sa.

BAHOVEC, Franjo, arhitekt (Samobor, 28. X. 1906). Diplomirao arhitekturu na Tehničkom fakultetu u Zagrebu (1929). God. 1935–45. radi u Gradskom građevnomu uredu u Zagrebu te surađuje s Radnom grupom »Zagreb«. Sudjeluje na natjecanjima (s A. Ulrichom) za sanatorij na Šupljaj steni na Avali (1932), školu u Samoboru (1933), Radnički dom u Kačićevoj ul. u Zagrebu (1934) te (s I. Zemljakom) na natjecanju za regulaciju Kaptola u Zagrebu (1934). B. prihvaća nazore moderne arhitekture pa se njegovi objekti odlikuju jednostavnom strogošću i funkcionalnim rješenjima: stambena zgrada s kapelicom u Marinkovićevoj 1 (s A. Ulrichom, 1934), Uprava policije u Petrinjskoj ul. 32 (sa Z. Kavurićem, 1932), sportski park i mali bazen na Šalati (1936) u Zagrebu. Poslije II. svj. r. projektira industrijske objekte, sportska plivališta, javne i stambene zgrade: plivački bazen i skakaonicu na Šalati (1948), stadion na Šalati (1956), zimsko plivalište »Mladost« (s B. Tušekom, 1956), sve u Zagrebu, potom hotel »Petku« u Dubrovniku (s B. Tušekom, 1958), školu u Voltinu naselju (1964), stambenu zgradu u ul. Ljudevita Posavskoga (1965), kupalište i bazene na Sveticama (1966) u Zagrebu te plivački bazen u Tuzli (1974).

LIT.: T. Premerl, Arhitekt Franjo Bahovec, ČIP, 1980, 330, str. 12–13. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1990. — T. Pl.

BAHUNEK, Antun, naivni slikar (Varaždinske Toplice, 5. XII. 1912 — Zagreb, 3. IV. 1985). Po zanimanju soboslikar. God. 1946. u RKUD-u »Vinko Jedut« u Zagrebu dobiva prve slikarske poduke (M. Veža, P. Gavrančić). U početku radi akademski, oko 1953. približava se narativnosti hlebinske škole (*Mamica su štrukle pekli*). Uskoro se vraća amaterskom načinu (*Kazalište sa Zdencem života*), s izraženijom težnjom stilizaciji i fantastičkom sadržaju. Poentilističkim načinom često slika slični motiv ponavljajući ga s malim izmjenama (*Crvena kompozicija*, *Tamnoplava kompozicija*, *Bijeli konji*). B. pripada »zagorskom krugu izvorne umjetnosti«

(Jurak, Rabuzin, Skurjeni, braća Stolnik). Samostalno je izlagao u Parizu (1971), Križevcima (1972), Zagrebu (1973, 1976, 1980), Varaždinskim Toplicama (1976), Trebnju (1977) i Zlataru (1978).

LIT.: V. Maleković, Hrvatska izvorna umjetnost, Zagreb 1973. — J. Depolo, Antun Bahunek (katalog), Zagreb 1976. — Isti, Antun Bahunek (katalog), Zagreb 1980. — VI. Mě.

BAHUNEK, Branko, naivni slikar (Zagreb, 13. XI. 1935). Slikati počinje 1960; prvi mu je učitelj otac Antun. Uskoro se osamostaljuje i počinje slikati motive staroga Zagreba (*Radićev trg*, *Jezuitski trg*, *Popov toranj*). U aktovima i portretima sklon je stilizaciji. God. 1978. naslikao je seriju ulja s motivima Dubrovnika. Samostalno je izlagao u Zagrebu, Dubrovniku, Berlinu, Svetozarevu, Trebnju, Rotterdamu, Poreču, Zlataru i Münchenu.

LIT.: V. Maleković, Hrvatska izvorna umjetnost, Zagreb 1973. — Isti, Branko Bahunek (katalog), Zagreb 1979. — VI. Mě.

BAICA, Joško, slikar (Dubrovnik, 12. VI. 1923). Po zanimanju liječnik. Slikarstvo je učio u priv. školi K. Strajnića u Dubrovniku 1940/41. Slika prizore iz bolničkoga života, kraljlike Dubrovnika, mrtve prirode i portrete (*Masline pod Petkom*, 1945; *Tri bolesnika*, 1957; *Mrtva priroda sa kruškom i jabukom*, 1967; *Dubrovnik jutro*, 1973), snažnom gestom i bogatim koloritom. Izvodio vitraje, kazališne scenografije i freske u bolnicama u Travniku, Gospiću i Bosanskoj Gradiški. Samostalno je izlagao u Zagrebu, Dubrovniku, Vukovaru, Opatiji, Milanu i Beogradu.

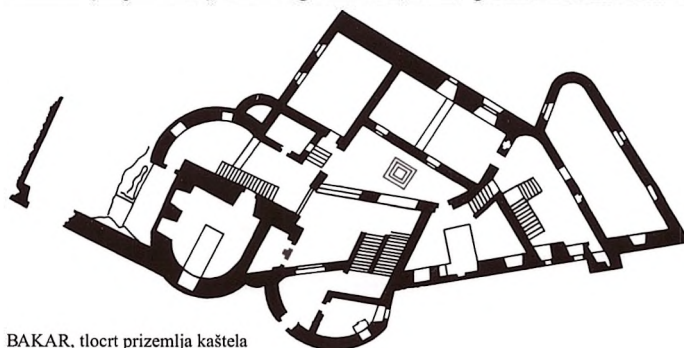
LIT.: G. Gamulin, Amaterizam i izlazak iz njega, ŽU, 1976, 24–25. — G. Gamulin i J. Škunca, Joško Bajca (katalog), Vukovar 1980. — R.

BAJLON, Mate → BAYLON, MATE

BAKAL, Aleksandar, arhitekt i urbanist (Nova Gradiška, 1. VIII. 1929). Diplomirao je na Tehničkom fakultetu u Zagrebu 1954 (M. Kauzlarić). Projektira stambene i poslovne zgrade i rješava urbanističke probleme stambenih naselja. U stambenoj arhitekturi radi tlocrte prilagođene različitim potrebama (stambena zgrada Ul. biskupa Galjufa 11, 1962; poslovno-stambena zgrada Maksimirska 51, 1963; urbanističko rješenje bloka Ul. baruna Filipovića i Vodovodne sa stambenim zgradama, 1964; urbanistički projekt i stambene zgrade Dobri dol, 1966; tvornica poluvodiča RIZ u Zagrebu, 1970–73; stambeni niz u Samoboru, 1970–73). Bio direktor Urbanističkog zavoda grada Zagreba od 1972–87.

BIBL.: Višestambeni objekt u naselju Dobri dol, ČIP, 1970, 203; Tvornica poluvodiča RIZ, Arhitektura, 1974, 150. — J. M. M.

BAKAR, grad u dnu Bakarskoga zaljeva. U rimsko doba veće naselje, vjerojatno *Volcera* ant. kozmografa; na njegovu važnost ukazuju bogati nalazi groblja iz I. st. i prve pol. II. st. na lok. *Trg* (zlatni i srebrni nakit, brončana posuda s prizorima lova u reljefu, staklo, keramičke svjetiljke, monete — sada u Arheološkomu muzeju u Zagrebu). — U srednjem vijeku je u sklopu teritorijalne zajednice Vinodola, od 1225. posjed Frankopana; u XV. i XVI. st. nekoliko puta mijenja gospodare, od 1550. do 1670. drže ga Zrinski, kojima je glavna izvozna luka. Izgradnjom Lujzinske ceste, koja mu proširuje ekonomsko zaleđe, razvija se kao emporij sve dok željeznica nije skrenula promet na Rijeku a era parobroda potisnula bakarske jedrenjake. — Kao feudalno uporište i građanska komuna odražuje svoju dvostruku društvenu karakteristiku i u urbanističkomu razvoju; unutar gradskih bedema (srušenih u toku XVIII. i XIX. st.) nalazi se srednjovj. feudalni kaštel na najvišjoj točki naselja kao izdvojena građevina. Trokutne osnove, nepravilan zbog uzastopnih dogradnja i obnova, kaštel ima pravilnu tlocrtnu osnovu samo u svojem južnom, stambenom dijelu, okrenutu gradu. Pročelje s prozorima I. i II. kata u simetričnim osovinama je iz XVII. st. — U srednjem vijeku se gradskim vratima (na juž. zidu) otvarao prema luci, kamo padinom terena teku i

BAKAR, tlocrt prizemlja kaštela

BAKAR

četiri ulice među stepenasto izgrađenim skupovima kuća. Duž luke stere se nekadašnje predgrađe *Primorje*, koje se rasterom izgrađenih površina razlikuje od gradskoga rastera. Prolazi u *Primorju* vode promet od nekadašnjih vrata prema moru ili nastavljaju tok *Stare ceste*, glavne srednjovj. veze kopnenoga zaleđa s bakarskom lukom.

Stare građanske kuće građene su lomljenjem, rjeđe tesanikom, zidovi su u pravilu ožbukani, a drvo se javlja u nosivim horizontalnim konstrukcijama, te je vidljivo i na vanjštini (konzole, roženice, balkoni). U tim materijalima domaći je graditelj oblikovao funkcionalnu arhitekturu snažnih plastičkih oblika. Domaćem graditeljstvu pripada i niz starih zgrada javne namjene: hospicij iz 1526 (obnovljen 1716), »plovanija« (župna kuća iz 1514), »biskupija« (kaptolska kuća) sa starim biskupskim grbom (1494) na pročelju. U vrijeme baroka palače podižu imućniji patriciji. Tako je u poč. XVIII. st. sagrađena tzv. Rimska kuća obitelji de Agnesi s ložom u I. i II. katu, a u XVIII. st. palače Pettazi i Battagliarini.

Na mjestu srednjovj. crkve, srušene u potresu 1750, sagrađena je nova župna crkva (1830) s odvojenim zvonikom. U njoj su barokni mramorni oltari (bočni), oltarna slika Girolama da Santacrocea (*Sv. Trojstvo*) i slika J. Šubica (na gl. oltaru). U riznici se čuva romanički križ, relikvijarij Sv. Uršule iz XVI. st., pastoral iz XVII. st. i barokni kaleži. U crkvi Sv. Križa, centralnoj građevini, obnovljenoj u XVII. st., na glavnom je oltaru kasnogotički kip *Raspeća*. Kraj luke sagrađio je P. Zrinski 1668. jednobrodnu crkvu Sv. Margarete (na bočnom oltaru slika V. Metzingera iz 1757, a na glavnom slika Majke Božje, rad gornjotal. majstora iz XVII. st.). Na groblju je Marijina crkva iz XVI. st. s renesansnim portalom i oltarnim slikama mletačkoga majstora iz poč. XVIII. st. — *Gradski muzej* ima zbirku arheol. nalaza, glag. natpisa, arhivalija, bakarskih pomorskih stari, slika (portreti) i umjetničkoga obrta.

LIT.: Gj. Szabo, SG, str. 179—181. — E. Laszowski, Gorski Kotar i Vinodol, Zagreb 1923, str. 117—150. — A. Schneider, Popisivanje, naučno proučavanje i fotografsko snimanje umjetničkih spomenika u Hrvatskom Primorju, Ljetopis JAZU, 1935—36, 19, str. 211. — I. Marochino, Restauracija Frankopanskog kaštela u Bakru, Muzeji (Beograd), 1953, 8. — Isti, Povodim restauracije Turske kuće u Bakru, ibid., 1963, 4. — Isti, O obnovi Frankopanskog kaštela u Bakru, Vijesti MK, 1963, 5. — Horvat—Matejčić—Prijatelj, Barok. B. F.

BAKARAC, selo na *Jl* kraju Bakarskog zaljeva. Iz rim. vremena nađena su tri putokaza. U sr. vijeku i poslije luka jednoga od »kotara« Vinodola, kojemu je središte bio Hreljin. U Bakarcu su očuvane posljednje tunere na Jadranu. Prema Bakru prostire se veliko područje tzv. bakarskih prezida, terasaste suhozidne konstrukcije napuštenih vinograda.

LIT.: I. Erceg, Kretanje robe i novca u lukama Bakarac, Crikvenica i Selce 1668/69, HZ, 1957, 1—4.

BAKIĆ, Vojin, kipar (Bjelovar, 5. VI. 1915 — Zagreb, 18. XII. 1992). Diplomirao na Akademiji u Zagrebu (1939), specijalni tečaj pohađao kod F. Kršinića. Boravio u Firenzi i Milanu, sudjelovao na izložbi »Zagrebačkih umjetnika« u Zagrebu (1939). Na prvoj samostalnoj izložbi

(Bjelovar, 1940) pokazao crteže i kipove među kojima su prevladavali ženski aktovi u kamenu, svedenih oblina i zatvorenih volumena. Poslije 1945. postupno napušta takvo usmjerenje i teži impresionističkoj obradi površine s izražajnim preljevima svjetlosti i sjene. U tom razdoblju radi portrete među kojima se psihološkom uvjerljivošću i simboličkom općenitošću ističu I. G. Kovačić (1946) i S. S. Kranjčević (1948). Sa *Spomenikom strijeljanima* u Bjelovaru (1947) prvi put se okušava na javnoj narudžbi; izvodi kip jezgrovit poput znaka i izrazitih monumentalnih svojstava. Proces sažimanja i kristalizacije volumena zamjećuje se 1950. na skulpturi *Bik* (izložena na Bijenalu u Veneciji 1956). Istu tendenciju pokazuju skice za *Spomenik Marxu i Engelsu* (1950—53; nisu izvedene), zapravo prvi slobodniji prijedlozi za rješavanje tradicionalnih kiparskih zadataka. Značajan je *Autoportret* (1952), izrazitih kubičnih

V. BAKIĆ, *Bik*

